

Denne gang

Som tidligere lovet begynder vi i dette nummer af Kosmorama på en komplet registrering af samtlige spillefilm-premierer i biografer og TV. Enkelte tidsskrifter har gjort det, nogle gør det stadig, men næppe nogen gør det så dækkende, som Kosmorama vil gøre det.

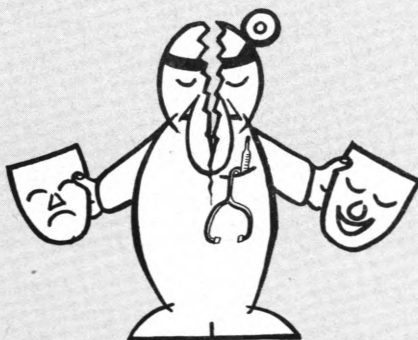
Det er vores indtryk, at en sådan løbende registrering er længe savnet og stærkt påkrævet. Adskillige breve og flere telefonopringninger har styrket troen – de fleste vil gerne have mulighed for at »slå op« på en film. Hvad år er filmen fra? hvornår havde den premiere? hvem skrev musikken? hvem spillede hvilken rolle? Og hvad der ellers måtte melde sig af spørgsmål. De fleste af dem vil blive besvaret, når De slår op på rubrikken »Premiererne«.

Men ud over dette umiddelbare sigte med rubrikken, der i hvert nummer vil bringe en efter dansk titel ordnet alfabetisk oversigt over et kvartals premierer, vil premiere-listen også give et indtryk af filmlandet Danmark. Som informationerne akkumuleres, tegnes der et billede af, hvilke film vi får til landet – og hvor hurtigt. Også: hvilken genre tilhører filmen – i credits nævnes filmens genre-forhold, når da ikke den pågældende film er anmeldt, i så tilfælde er der henvisning til i hvilket nummer anmeldelsen står at læse.

Oplysningerne om den enkelte film vil i vid udstrækning være komplette. I nogle tilfælde er det ikke muligt – pornofilm er det oftest umuligt at opspore mere end nødtørftige credits til, og for østeuropæiske film, eller diverse karatefilm, er det ligeledes svært, for ikke at sige umuligt. Men i den udstrækning det er muligt, vil vi bringe alle relevante oplysninger om hvem og hvad. Som f. eks. hvilken musik en film bruger uden at nævne det på forteksterne, eller hvilken roman (novelle), der har dannet forlæg for filmen og om den findes i dansk udgave fra hvornår. Disse og lignende oplysninger, nogle kun kuriositeter, andre – og det er de fleste – af blivende værdi for den seriøst filminteresserede finder De ved opslag på »Premiererne«.

Close Up

JEG MENER BARE -

Selvfølgelig kan man skille
kunst og underholdning ...
Se selv hvordan -

Errata

Et par rettelser til sidste nummer er nødvendige. John Ernst gør opmærksom på, at teksten til forsidebilledet er skrupforkert. Det er ikke Joe Dallesandro, der er Frankenstein-monstret i Paul Morrisseys film-version af den for længst klassiske gyser-historie (Joe Dallesandro er tjeneren). Yderligere gør John Ernst opmærksom på en forstyrrende trykfejl. Med rette beklager brevskriveren sig over, at der på side 54 (i nr. 125), spalte 2, tredie afsnit står følgende: »Og er det forståeligt i »Bride of Frankenstein«, er det straks mere sandsynligt i Andy Warhol's Frankenstein«. Der skulle faktisk have stået: usandsynligt.

Kosmo's kommentar

En ofte forekommende replik i efterdønningens diskussioner omkring Filminstituttets bestyrelses retsindige administration af Filmlovens bogstav og ånd går i retning af, at det var »forbandet at det skulle ske på en sag med den PR-liderlige cementpande til Thorsen«.

Dermed vil vi sige, at bestyrelsens handling var en bedre person værdig. Sagens værdighed kan vi naturligvis ikke tage stilling til. Det kan kun bestyrelsen og konsulenterne og så disse fantastiske personer, der har direkte kontakt til den ypperste metafysik, og som måske derfor føler sig hævet over almindelig saglighed og anstændighed. Vor sympati er ikke hos taktikeren Jens Møller, hos venstres Svend Erik Hovgaard eller hos den snart unævnelige Kristen Poulsgaard. Vor sympati er såmænd heller ikke hos kulturminister Niels Mathiasen, der oftere end sympatien kan bære bevæger sig i marginen af den socialdemokratiske kulturpolitik, dér hvor fortolkningernes tåger udvisker den politiske profil.

Vor sympati er hos konsulenterne og den afgående bestyrelse, og den er hos kirkeminister Jørgen Peder Hansen, der til »Information« d. 31. maj bl. a. udtalte: »Det vil være meget farligt, hvis statsmagten begynder at udøve forhåndscensur på den kulturelle aktivitet, der modtager statsstøtte ...«, og som trak profilen endnu skarpere op for alt folket med en sammenligning med folkekirkens præsters forkyndelsesfrihed.

De seneste års mange politiske skandaler omkring kulturelle aktiviteter må efterhånden forundre. Frygten for at miste vælgerne gennem en fast og anstændig kulturpolitik er et aldrende øg, der ikke længere bør hives frem fra stalden. Der må være andre og mere relevante motiver. Kan det ligefrem være sådan, at man er nået frem til en erkendelse af, at kulturlivet er et af de få områder i vort samfund, hvor en politisk styring stadig er mulig, og hvor det derfor er et anvendeligt alibi over for en vælgerskare, der i stigende grad tvivler på folkestyrets værdi i vor tid? p

Hvem er død og hvem er i live?

Kosmoramas quiz-master, andetsteds identificeret som Poul Malmkjær, er et fredsommeligt menneske, der ikke ville krumme et hår på Yul Brynners hoved og mindst af alt give sig til at myrde tiltalende japanske skuespillere. Ikke desto mindre har han i sidste nummer af Kosmorama taget livet af Eiji Okada (ovenikøbet så langt tilbage som i 1970, skønt det altså først kommer for en dag nu).

Vi kan nu glæde vore læsere med, at rygterne om Okadas død viser sig at være stærkt overdrevne. Efter at han i nogle år ikke har vist sig på vore hjemlige filmplæder (sidst vi så ham var vistnok i »Kvinden i sandet«) dukker han nu op om kort tid i en film af Sydney Pollack, betitlet »The Yakuza«. Filmen indvarsler muligvis en ny bølge af eksotiske gangsterfilm i hælene på Kung Fu-filmene. Yakuza er betegnelsen på en japansk gangster, og yakuza-film har i årevis været en fast genre i Japan. Nu kommer genren altså hertil i vestlig indpakning og med Robert Mitchum i hovedrollen. Vi kan da godt afsløre, at Eiji Okada spiller overskurk i filmen og derfor må han selvfølgelig lade livet. Men det er altså kun i filmen. I virkeligheden lever han i Tokyo og har det efter sigende godt.

Imidlertid er Fredric March, der også figurerer (som levende endnu) i sidste nummers quiz, død i mellemtiden. March, der som nævnt var født i 1897, var måske i første række teater-skuespiller, og hans livs berømteste filmrolle blev da også i en skuespil-filmatisering, nemlig »En sælgers død« fra 1952. Fra hans unge år husker man ham især fra Mammoulians »Dr. Jekyll og Mr. Hyde«, hvor han gav den hidtil bedste fremstilling af dobbeltmennesket. Som komedie-skuespiller – det var ikke ligefrem hans stærkeste side – sås han i Lubitch-filmene »Design for Living«, der fornyligt blev sendt på TV. Hans sidste filmrolle blev også en teater-filmatisering, nemlig Frankenhaimers udgave af O'Neills »The Iceman Cometh«, hvor han spillede overfor Lee Marvin og Robert Ryan. Den har vi endnu til gode. I.L.

International affairs

Niels-Jørgen Kaiser har udtalt til pressen, at Montreux-festivalen er ved at blive ham en tand for kommerciel. Men denne internationale konkurrence for underholdningsprogrammer har heller aldrig sat pris på hans udsendelser. Ikke engang et diplom.

George Stevens 1904-1975

For kort tid siden kunne man på TV se Fred Astaire-Ginger Rogers-filmene »Swing Time«. Nogle uger i forvejen havde Filmmuseet vist »Shane«. For nogle år siden spillede Max von Sydow Jesus i »The Greatest Story Ever Told«.

De tre film er lavet af samme instruktør, George Stevens, og så kan det unægtelig være svært at kante sig frem til en fællesnævner for ham. Det er heller ikke, fordi jeg har fundet en opskrift på Stevens, men uden at kende hverken ham eller hans film til bunds har jeg haft mange gode oplevelser sammen med ham. Stevens begyndte i tyverne som fotograf, og han har bl. a. fotograferet nogle af mine ynglings-Gøg-og-Gokke-film. Senere instruerede han en del korte farcer for Hal Roach, hvoriblandt en del med »Ungerne«, som man jævnligt stødte på i DSB Kino og som forfilm i Scala i gamle dage.

Stevens' karriere var ujævn, og meget få ville vel påstå, at han hørte til de store, uforglemmelige instruktører. Men han skabte med mellemrum gode film og fremragende øjeblikke.

Hans to film med Fred Astaire er gode, men det er måske ikke helt og holdent Stevens' skyld. Hans bedste film faldt i halvtredserne med »En plads i solen« og »Shane« og »Giganten«. Der er mange fremragende momenter i Stevens' film, og ét af dem hører til det bedste, jeg nogensinde har oplevet i en biograf: begravelsesscenen i »Shane«, en lang, følelsesrig sekvens, af en spænding og en ukompliceret og uopstylt sentimentalitet, som John Ford havde eneret på indtil da. For de ti minutters skyld skriver jeg disse linier. I.L.

Movies into tv

En films succes på biograferne er ikke nogen garanti for, at en TV-serie bygget over samme læst vil få succes på TV. Det har producenterne måttet sande i 1974, hvor TV-serier som »Planet of the Apes«, »Born Free«, »Paper Moon«, »The New Land« og »Nakia« (der lagde sig tæt op ad »Billy Jack«, som »McCloud« lægger sig tæt op ad »Coogan's Bluff«), er gået hurtigt ned med flaget. En undtagelse er serien »M.A.S.H.«, som »Variety« har kaldt »a top hit by any measurement«, men som vi ikke har set noget til herhjemme. Serien »The Odd Couple« har overlevet med nød og næppe et par sæsoner, og man skal vist helt tilbage til »Peyton Place« for at finde en »film«-TV-serie med en nogenlunde anstændig levetid. Resten har været flops: »Bob & Carol & Ted & Alice«, »Adam's Rib«, »Love Story« (ikke at forveksle med det engelske ITCs antologi af samme navn), »Barefoot in the Park«, »Catch 22« (som 25 minutters serie!), »The Cowboys«, »The Owl and the Pussycat«, »The Last Angry Man«, »If I Had a Million«, og »Topper Returns«, for blot at nævne de mest gloriose titler.

Det har dog ikke fået selskaberne til at give op. »Swiss Family Robinson«, »Nevada Smith«, »Supercops«, »The Invisible Man«, »The Thin Man«, »Plaza Suite« og »Boom Town« er i produktion som serier til 1975-76, og det hævdes, at CBS vil komme med en »Rosemary's Baby«-serie. Man har vel også flere gange spekuleret på, om ikke den unge havde en stor fremtid for sig.

P.M.

Interview med Bernard Queysanne

Den franske filmpris »Jean-Vigo«, der uddeltes første gang for 25 år siden til minde om den afdøde instruktør, blev sidste år givet til forfatteren Georges Perec og instruktøren Bernard Queysanne for »Un homme qui dort« (En sovende mand). Modsat de fleste andre filmpriser er denne værd at notere sig, da den har andet end blot kommerciel betydning. Den tildeles unge filmfolk, der søger at betræde nye veje, og hidtil har man haft øje for de rette. Således har bl. a. Resnais, Godard og Chabrol tidligere modtaget prisen.

»Un homme qui dort« fortæller i en original og modig form – 1½ time med kun én person, der ikke siger ét ord, men hvis færdn kommenteres offscreen af en anonym kvindestemme i en præcis, tæt og lyrisk tekst – om en ung mand, der beslutter at trække sig tilbage fra omverdenen og leve i den to-

tale indifferente. Han synker ned i en slags vinterdvale og gennemlever »en død tid«. I gennem måneder lever han i perfekt harmoni mellem sit værelse og byen omkring ham, men til sidst går begrænsningen i eksperimentet op for ham: ligegyldigheden og neutraliteten viger for uro og angst, og han indser, at man ikke kan leve uden for tid og sted. Langsomt søger han at vende tilbage til de andre.

I april besøgte Bernard Queysanne Det franske Kulturinstitut i København:

Personen i din film, er han at betragte som en syg?

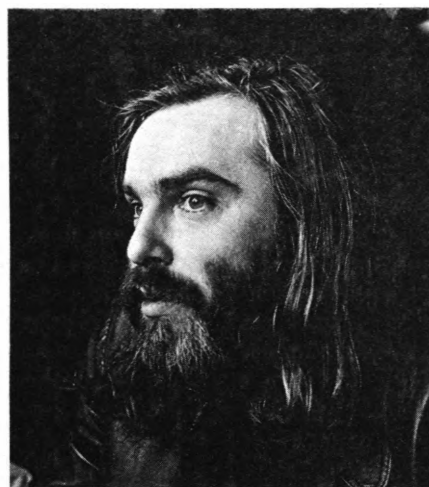
Han er en samfundssyg, d.v.s. at han er som alle os andre. Den krise, han gennemlever, har alle mennesker gennemlevet på ét eller andet tidspunkt om det så har været i ti minutter eller i to år. Han er ligesom så mange andre, der pludseligt stopper op, fordi de ikke længer finder, at der er nogen mening i det, de foretager sig. Min person vil vide, hvor langt man kan gå i en sådan standsen op.

Man kan måske tale om en vis form for kollektiv skizofreni?

Der er mange, der har ment, at det var en film om skizofreni, men fra min side er det snarere en film om ensomhed og om dette brud med sin tilværelse. Men da filmen er meget realistisk, sker der det, at publikum projicerer sig selv ind i filmen og ser sig selv i den. Følelsen af en personsplætning er noget, der ligger i publikum, og som vækkes gennem filmen.

Er filmen en politisk film om Frankrig i dag?

På en vis måde. Vi viser en person, som er fuldstændig opslugt af et samfundssystem, vi fortæller hvem han er, om hans studier, hvordan han er placeret socialt, om vanskeligheden ved at kommunikere. Og gennem denne person stiller vi så en række spørgsmål. Faktisk har filmen vakt et vist politisk røre. De venstreorienterede kan lide den, fordi den er samfundskritisk, men de anklager mig voldsomt for filmens slutning. De vil have, at personen, sammen med andre, får løst sine problemer. De højreorienterede har taget afstand fra filmen. De finder, at den er et råb om revolte, om at bygge barrikader og kaste med brosten. Det, at filmen har vakt en sådan debat, er for mig et bevis på, at der faktisk er tale om en politisk film ... Filmene er, hvad man kunne kalde en »spejlfilm«. Jeg tror, det er Alain Corneau, der også fik sin første film ud sidste år, der har talt om vindues-film og spejl-film. Nogle film, gode og dårlige, er som åbne vinduer ud mod verden, andre er ligesom spejle, hvori publikum betragter sig selv. »Un homme qui dort« er et klart eksempel på en spejl-film. Jeg tror, at

Til venstre instruktøren Bernard Queysanne; herover Jacques Spiesser i en scene fra Queysannes film »Un homme qui dort«.

har netop været at få lettet den høje skat på film. Indtil nu er der intet sket, og jeg tror personligt, at den økonomiske censur vil blive større fremover, eftersom distribution og produktion for øjeblikket samles på ganske få hænder. Alle de mindre distributører er så at sige forsvundet, og næsten alt er nu samlet hos fire store selskaber.

Man har talt om en amerikansk kolonisering af fransk film.

Jeg tror, at det har forandret sig inden for de sidste år. Det drejer sig om franske selskaber nu, men for et par år siden var den amerikanske indflydelse ganske rigtig meget stærk. Nu er der tale om en fransk biografmonopol samlet på ca. fem hænder i Paris. Behager man ikke disse herrer, har man ingen mulighed for at få sin film vist, og konsekvensen er naturligvis, at vanskelighederne med overhovedet at komme i gang er enorme.

På trods af dette har der dog været mange nye instruktører. Er det naivt at tale om en ny fransk filmkunst?

Det er svært at sige, når man står midt i det. Een ting er sikkert: Der har været ca. 30 nye instruktører, og blandt dem er der vel et dusin, som er helt forskellige fra forgængerne. Men hver arbejder i sin egen retning, og vi har ikke nogen egentlig forbindelse med hinanden. Man kan derfor ikke tale om nogen ny skole. Jeg tror, at det er alt, hvad man kan sige på dette tidspunkt. Hvad der vil ske senere er ikke til at vide. Blot det ikke går som med »den ny bølge«, det ville være sørgeligt.

J.B.C.

en sådan film kan have større virkning end en åbenlyst politisk film, fordi man ikke blot ser passivt til, men retter blikket mod sig selv.

Du er én blandt mange nye i fransk film.

Ja, sidste år var der adskillige debutanter. Det har faktisk været langt nemmere at lave en film nr. 1 end en film nr. 2. Sagen er den, at næsten ingen af de ny instruktører har haft økonomisk succes. Dette skyldes for en stor del det franske distributionssystem, der ganske enkelt er sørgeligt. De film, som har gået godt i Paris, en 12-13 uger, kommer også op i provinsen, men her kun et par dage. Min egen film gik 24 uger i Paris, hvad der har klaret udgifterne hjem, men i provinsen har den overhovedet ikke fået en chance. Den er, som de andre debutantfilm, blevet vist, men på provinsbiograferne er programmerne fastlagt i forvejen. Om så de fem-seks forestillinger har været en succes, kan man ikke fortsætte, da en ny film skal op på den og den ganske bestemte dag.

Der var en form for økonomisk censur under den forrige præsident. Eksisterer den stadig?

Ja, i Frankrig beskattes film som et luksusprodukt, og et af filmbranchens krav

Den er fra »Variety«

Hvad får man, hvis man krydser en skaldet mand med et fotografiapparat?

– En Kojak instamatic!

Oscar og Bodil

Den årlige Hollywood-forestilling, uddelingen af diverse Academy Awards (bedre kendt under navnet Oscar), blev først og fremmest en triumf for Francis Ford Coppola, hvis film »The Godfather Part II« ikke blot blev valgt som årets bedste film, men også gav Coppola en statuette som bedste instruktør og nok en statuette for bedste manuskript-adaption (sammen med Mario Puzo). Yderligere gik der tre Oscars til medarbejdere på filmen: Robert De Niro fik belønningen som »Best supporting actor«, Richard Sylbert, W. Stewart Campbell og Ruby Levitt fik en Oscar for bedste dekorationer, og Nino Rota og Carmine Coppola fik ord for at have komponeret bedste »original dramatic score«. Andre statuetter gik til Ellen Burstyn som bedste skuespillerinde (»Alice Doesn't Live Here Anymore«) og til Art Carney som bedste skuespiller (»Harry and Tonto«). Howard Hawks og Jean Renoir fik hver en Oscar for deres mangeårige indsats. Det var lutter idyl.

Idyllen på den hjemlige Bodil-front forstyrredes en smule af, at Jens Okking uventet for de fleste sagde pænt nej tak til porcelænsdamen (for bedste mandlige birolle), mens andre valgte at sige pænt ja tak: Ove Sprogøe (bedste hovedrolle – »Olsen-banden«-filmene), Agneta Ekmanner (bedste birolle – »Per«) og Nils Malmros (bedste danske film – »Lars Ole 5 c« – bedre sent end aldrig). Uden mulighed for at sige hverken ja eller nej var Roman Polanski og Federico Fellini, der tildeltes hver en Bodil for filmene »Chinatown« (bedste ikke-europæiske) og »Amarcord« (bedste amerikanske).

Film og musik

Mens det tidligere var filmindustrien, der skabte »instant stars« kendes fænomenet i dag bedst fra musikverdenen. Det gælder ikke mindst for sangerinden Janis Joplin, hvis kult ikke er blevet mindre efter hendes alt for tidlige død (1943–71). En film med titlen »Janis« er på vej, sammenklippet af dokumentariske optagelser fra koncerter og TV. Musikken fra filmen, i hvert fald det meste, er her dog allerede på et dobbeltalbum med samme titel som filmen. Den ene plade rummer tidlige indspilninger fra midten af tresserne. Joplin er her en metallisk kopi af bluessangerinden Bessie Smith og musikken er først og fremmest illustrerende for, hvor stor, og hvor hurtig, Janis Joplins musikalske udvikling var. Det høres på albummets anden plade (mit favoritnummer er den følsomme »Me and Bobby McGee«), hvis indspilninger er foretaget i årene 1968–70. Med en stemme præget af for lidt søvn, for meget sprut og generel overanstrengelse er Janis Joplins vokale indsats nuanceret og vital og stærkt personlig, og med tilstrækkelig mange mindelser om karrierens første inspiration til at Janis Joplin med rimelighed blev kaldt både »The White Queen of Blues« og »The High Priestess of Rock«. (CBS PC 33345).

Mindre musikalsk givtig er lydbandet fra Ken Russells filmatisering af The Who's rock-opera »Tommy« (filmversionen anmeldes i næste nummer af Kosmorama). Som rockmusik er »rock-operaen« først og fremmest ambitiøs, ved sin tidsmæssige udstrækning, mere end ved musikalsk formåen. Mere larm end kvalitet. Venner fortæller mig, at The Who's egen version, udsendt på dobbeltalbum i 1969, er mere vellykket. (Polydor 2625 028).

Mere spændende er Herbie Hancocks elektriske musik til Charles Bronson-filmene »Death Wish«. Hancock er blandt de mere spændende musikalske begavelser, der

for øjeblikket forsøger at sammensmelte elementer fra jazzen og beat-musikken, men filmens krav om at musikken skal være »atmosfære-skabende« synes på denne plade at hæmme Herbie Hancock, der ikke er tilstrækkelig nuanceret og ikke nok frigjort i det rytmiske. (CBS 80485).

Rolv Wesenlund, der skabte sig fjernsyns-popularitet uden rigtig at kunne følge populariteten op med filmen »Den sidste Flexnes«, er også stjerne på LP-pladen »Blodgiveren«. Det er min fornemmelse, at Rolv Wesenlund generelt er for lille en personlighed til at kunne holde populariteten ved lige. På plade er Flexnes' kvaliteter hurtigt overset, figurens monotoni slår hurtigere igennem, når det visuelle indtryk udebliver, og manuskriptet til »Blodgiveren« (et hørespil i en slags komedieform) er næppe vittigt nok til at selve fortællingen kan interessere ret mange. (Polydor 2920 110).

NB: I Politikens »hvem-hvad-hvor«-serie er der udsendt et bind biografier om rock- og beatmusikere. Med langt over 1000 opslag er bogen i Peder Bundgaards redaktion (medredaktører er Jan Sættrup og Torben Grønholt Pedersen) blevet så dækkende, som man med rimelighed kan forlange. De enkelte biografier er koncist oplysende uden at indeholde alt for mange camouflerede værdidomme. Også for filminteresserede har bogen værdi. Adskillige beat-musikere har gjort sig gældende i biograferne, hvad enten det har været i dokumentarfilm eller som skuespillere i fiktionsfilm.

P.C.

Løsning på Kos-quiz

De tre skuespillerinder, hvis initialer rigtigt sammensat, dannede ordet »Hjerte«, var: Emmanuelle Riva (foto 1), Hertha Thiele (foto 2) og Jeanne Eagels (foto 3). Vinder af quizen blev: Ingrid Høybye, Dybensgade 16, 1071 København K., der får en flaske tilsendt.

Ny Kosmorama-quiz

Ser man bort fra katastrofefilmene – hvad der kan være svært – er der for tiden en vis tendens til på film at skildre spillere. Det er derfor i tidens og filmenes ånd, at vi denne gang beder »Kosmorama«s bekendt skarpsindige læsere om at kombinere nedenstående, så den rette film får det rette spil (som kan være handlingsbærende som tennisspillet i »Strangers on a Train« eller perifert som skakspillet i »The Killing«):

»Me and My Pal«	Billard
»The Hustler«	American Football
»The Manchurian Candidate«	Gin Rummy
»Guys and Dolls«	Roulette
»Les vacances de M. Hulot«	Golf
»Bringing Up Baby«	Pétanque
»M.A.S.H.«	Kabale
»Le roi d'Yvetot«	Tennis
»Jules et Jim«	Dice (terning)
»Sommerattens leende«	Domino
»A Hard Day's Night«	Russisk roulette
»Young Frankenstein«	Puslespil
»Born Yesterday«	Dart (pilespil)

Løsningen sendes til »Kosmorama«, Det danske filmmuseum, Store Søndervoldstræde, 1419 København K., inden den 20. august, og der vankes som sædvanlig en flaske whisky til den heldige vinder.